

Cursus Theologicus

Gormaz, Juan Bautista

Augustae Vindelicorum, 1707

Disputatio 2. De Oppositione physica Gratiæ cum Peccato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81950](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-81950)

Disputatio II. Sectio I.

554

firm. 1. Trid. in eodem textu hæc verba īme-
diatè subiungit: *Unde in ipsa iustificatione cum
remissione peccatorū hac omnia simul infusa acci-
pit homo per Jesum Christum, cui inseritur fidē,
fides, & charitatem: & in illis verbis enumerat
gratiam sub nomine charitatis: ergo &c. Con-
firm. 2. ex Augustino libro de natura, & gra-
tia cap. 42. *Si in Abel justo charitas Dei, qua
una vere justus est, quicunque justus est. & cap.
10. Charitas ergo inchoata, inchoata iustitia est,
charitas magna, magna iustitia est, charitas
perfecta perfecta iustitia est. & lib. 15. de Tri-
nitate cap. 8. Nullum est isto Dei dono excel-
lentius, solum est, quod dividit inter filios regni a-
eterni, & filios perditionis aeternæ; ergo ex Aug-
ustino gratiae sanctificans identificatur cum chari-
tate. Confirm. 3. Si gratia sanctificans dis-
tingueretur à charitate, posset ab illa separari,
& manere in peccatore charitas sine gratia,
proindeque charitas non distingueret filios re-
gni à filiis perditionis aeternæ.**

29. Resp. conc. ant. & dist. conseq. charitas se-
ipsa formaliter iustificat, si sumatur charitas pro
nobilio dono collato misericorditer à Deo,
conc. si sumatur pro virtute, neg. conseq. quia
illud Trid. testimonium vel ita exponitur, ut
significetur per Spiritum Sanctum specialiter
in nobis inhabitantem per gratiam conferri
quoque virtutem charitatis, sicut proprietates
conferuntur, quando confertur natura? & sic per
Spiritum Sanctum in sanctificatis specialiter
inhabitat, conferuntur iusto fides, & spes, &
charitas; vel ita exponitur Trid. ut in eo tex-
tu significetur ea gratia sanctificans, & vo-
cetur charitas sumpta in sensu explicato num. 13.
quocumque autem ex his modis accipiatur,
manifestè apparet, gratiam sanctificantem esse
realiter distinctam à virtute charitatis, neque
aliter exponi posset, quin adverteretur doctrinæ
Viennensis, ipsius Tridentini adducti num. 15.
Moguntini, & Catechismi ipsius Tridentini,
quæ contradic̄tio nequaquam est admittenda.
At nostram expositionem consentaneam omni-
no esse doctrinæ D. Thome constabit num. se-
quenti.
30. Ad primam Confirmationem conc. maj. &
neg. min. quia Tridentinum in eo textu loqui-
tur de donis comitantibus gratiam iustifican-
tem, ut constat ex num. 15. ac proinde supponit
ea dona distincta realiter à gratia sanctifi-
cante. Ad secundam confirmationem conc.
ant. & neg. conseq. quia Augustinus in illis te-
xtilibus

simonijs aut loquitur de charitate contradic̄ta
à virtute, aut sumptu pro nobilio do-
no collato misericorditer à Deo diligente nos,
qui quidem conceptus non quidem virtutis cha-
ritatis, sed gratia sanctificanti convenit. Si
primum loquitur de iustificatione argutivè,
sed quid inde contra nos? vel loquitur de cha-
ritate non quidem habituali, sed actuali, ut
alij intendunt, qua est ultima dispositione ad
gratiam, ideoque nunquam est informis, quod
non convenit actibus aliarum virtutum; unde,
quicunque iustificatur extra Sacramenta,
sive vi dispositionis, quam agit, obtinet grati-
am, & unica hac charitate actuali sic se dispo-
nere potest. Unde iustificatio convenit cha-
ritati actuali non quidem formaliter, sed dispo-
sitivè. Ad tertiam Confirmationem dist. ant.
posset ab illa separari in alia providentia, conc.
in hac providentia, neg. ant. & in eodem ten-
tu conseq. quia, ut habet D. Thomas quæst.
27. de Veritate artic. 2. ad 6. *Dicendum, quod
hoc, quod charitas sola distinguat inter filios
perditionis, & regni, convenit ei, in quantum
non potest esse informis, sicut alia virtutes. Un-
de per hoc non excluditur gratia, qua ipsa
charitas formatur.*

Integrali solutionem nostram habet late D.
Thomas loco citato, eamque probat ratione,
& Dyonisi Authoritate. Ratione quidem,
quia potentia accidentales, quales sunt ad o-
perandum virtutes per se insulæ, fundantur in
natura aliqua, in qua radicantur, ex quo ha-
buit originem axioma illud Philosophicum:
Prius est esse, quam operari. Unde, si divinus
separantur à natura, in qua radicantur, non
potest manere subjectum cum ea denominati-
one, quam natura ea illi praefabat. Sic gravi-
tas, quæ est potentia accidentalis movens de-
orsum naturam, in qua radicatur, manet in
Eucharistia, ubi substantia non manet. Quod
autem se habeant ad eum modum virtutes re-
spectu gratiae, docet cum Dionysio in eo loco
D. Thomas per haec verba: *Sicut in rebus na-
turalibus est aliud natura ipsa, quam inclina-
tio naturæ, & ejus motus, vel operatio: ita &
in gratiis est aliud gratia à charitate, & à
ceteris virtutibus: & quod hæc comparatio fr-
eſtē accepta, patet per Dionysium in 2. cap.
Hyerarchie. ubi dicit: quod non potest aliquis
habere spiritualem operationem, nisi prius est
rituale accipiat; sicut nec operationem aliquam
naturæ, nisi prius habeat esse in natura illæ.*

DISPUTATIO II. DE OPPOSITIONE PHYSICA GRATIÆ CUM PECCATO.

32. **C**um gratia sanctificans sit qualitas Physica,
Carque cum peccato opposita, sub hac con-
sideratione oppositio gratia cum habituali pec-
cato dicitur Physica. Cæterum, quia pecca-

tum habituale stat in peccato actuali præteri-
to non dum destructo, remisso, aut condonato,
proindeque non physice, sed moraliter perfe-
verante. Ea de cœla in hoc sensu oppositio gra-

titæ cum peccato habituali ex parte habituæ peccati dici solet moralis. In præsenti autem, ut à questione de voce præcindamus; idem significat oppositio physica, ac oppositio, quam qualitas physica gratiæ ex natura sua habet cum peccato tum actuali, tum habituali. Hæc autem oppositio non est effectiva, sed formalis, cùm sit oppositio formarum, quæ à subiecto non quidem effectivæ, sed formaliter se excludunt. Expellere quippe aliquid effectivæ à subiecto perinde est, ac producere in subiecto aliquid cum eo incomponibile, aut destruere aliquid, sine quo stare non potest. Cùm autem gratia neque producat aliquid in subiecto incomponibile cum peccato, neque peccatum producat aliquid incomponibile cum gratia, aut effectivæ destruat id, à quo dependet, exinde gratia non expellit effectivæ peccatum; at, quia est forma, quæ informandæ subiectum suum exigit, quod Deus peccatum remittat, illiusque perseverantiam moralem destruat, quod constituit oppositionem formalem, idèo gratia non quidem effectivæ, sed formaliter expellit peccatum.

SECTIO I.

Quænam sit oppositio inter peccatum,
& gratiam?

33. A ssero 1. cum D. Thoma, Exim. Doctor. Atque communi nostrorum, & Thomistarum contra Nominales, & Scotistas, gratia sanctificans, & peccatum lethale non solum opponunt ex lege Dei. Prob. 1. Gratia sanctificans ex Tridentino citato num. 1. *Est forma in nobis recepta, atque unica formalis causa nostra justificationis*: atqui, si solum opponeretur ex lege Dei cum peccato, non esset causa formalis nostræ justificationis: causa enim formalis justificationis ex natura sua opponitur cum forma impediente justificationem, nulloque modo eam subiecto suo compensantem, sicut formæ omnes accidentales præstantes effectus ita incomponibles ex natura sua opponuntur, ut patet in nigredine, albedine, alijsque omnibus ejusdem generis formis; ergo oppositio gratiæ cum peccato provenit ex natura ipsius gratiæ, & non ex sola lege Dei.

34. Prob. 2. conclusio. Si Sol non haberet virtutem illuminandi effectivæ, licet Deus ex lege, seu pæcto ad præsentiam solis illuminaret, non posset dici sol causa unica efficiens lucis; ergo, si gratia non haberet ex natura sua virtutem justificandi, & exigendi remissionem peccati, quamvis eâ positâ, promissores Deus peccatum remittere, & hominem justificare, dici non posset, quod esset unica formalis causa nostra justificationis; ergo &c. Confirm. 1. Philosophi, qui docuerunt, causas secundas non habere virtutem agendi ex virtute sua, sed Deum ad illarum præsentiam agere, con-

R. P. Gormaz Theolog. Tom. I.

sequenter dixerunt, causas secundas non esse veras causas efficientes, sed puros terminos, aut conditiones tantum necessarias, ad quarum præsentiam Deus operabatur; ergo, si gratia ex natura sua non expelleret peccatum, sed solum ex lege Dei, diei gratia non posset unica formalis causa justificationis, sed tantum conditionis, aut purus terminus ad justificationem. Confirm. 2. ex Tridentino less. 6. can. 11. dicente: *Si quis dixerit &c. gratiam, qua justificamur, esse tantum favorem Dei extrinsecum, Anathema sit*: atqui, si gratia non esset forma ex natura sua sanctificativa, sed esset purus terminus, quo posito Deus sanctificaret, gratia, qua sanctificarem, esset tantum favor Dei extrinsecus, cùm puri termini requisiti ad sanctitatem non sint virtus sanctificativa; ergo &c.

35. A ssero 2. cum communi Theologorum contra Bachonium, Longham, & alios: gratia, & peccatum lethale pro nullo instanti reali coexistunt de facto in eodem subiecto. Prob. 1. Si pro aliquo instanti reali coexistenter, maximè pro illo, in quo gratia expellit, aut expellitur à peccato: sed pro illo instanti non coexistunt; ergo pro nullo. Maj. est fundamentum Adversariorum. min. vero prob. si in instanti, in quo gratia expellit peccatum, coexistenter gratia, & peccatum, quando aliquis virtute Baptismi ex filio iniquitatis renascitur in filium Dei, maneret in illo peccatum, proindeque maneret aliquid, quod Deus odiò prosequeretur: sed hoc est contra Tridentinum less. 5. in Decreto de peccato originali, ubi ait: *In renatis enim nihil odit Deus, quia nihil est damnationis nisi, qui vere consupersunt cum Christo per Baptismum in mortem*; ergo &c. Confirm. quia, si gratia, & peccatum in eodem instanti coexistenter de facto, posset homo de facto habere simul cum peccato veram charitatem: sed hoc est damnatum contra Bajum à Pio V. & Gregorio XIII. ergo &c.

36. Prob. 2. Ut gratia expellat formaliter peccatum, non requiritur, quod cum eo coexistat: in eo namque distinguitur virtus formaliter expulsiva à virtute expulsiva physicæ, quod, ut uiam expellat physicæ effectivæ alterum, requirit, quod effectivæ producat aliquam qualitatem, illamque recipiat subiectum, quod expellendum est; cumque non possit subiectum physicæ agere, aut physicæ recipere, quin existat; exinde id, quod physicæ effectivæ expellit, & id, quod expellitur, debent coexistere: at, ut unum formaliter expellat alterum, solum requiritur, quod Deus cestet à conservacione unius ex exigentia alterius, quod quidem non requirit utriusque coexistentiam, sed incomponibilitatem unius cum altero; ergo &c. Confirm. 1. Si homo peccans in instanti A non amitteret in eo instanti gratiam, posset elicere in instanti B veram contritionem, quæ cum gratia semper conjungitur, ac proinde retineret gratiam in instanti B; unde posset homo de facto lethaliter peccare, quin gratiam

M m m

amita

Disputatio II. Sectio I.

556

amitteret; sed hoc dici non potest; ergo &c. Confirm. 2. ex alijs absurdis, quæ ex Adversariorum sententia inferuntur. Primum quidem, substantia panis, & Corpus Christi existent pro aliquo instanti reali sub speciebus Sacramentalibus, ut ex adventu Corporis expelleretur panis substantia. 2. Vita, & mors coëxisterent in eodem instanti, proindeque homo simul esset mortuus & vivus. 3. Sol 4. utpote prior natura, luce, pro aliquo instanti esset tenebrosus. 4. Humanitas Christi utpote natura prior unione hypostatica, habuisset pro aliquo instanti parentiam unionis hypostaticæ. 5. Pater æternus, utpote prior origine Filio, habuisset aliquam parentiam Filij. & sic de millenis alijs, quæ maximis absurdis; ergo &c.

37. Afferro 3. cum Exim. Doctore libro 1. de gratia, cap. 19. & 20. Bellarmino, Arriaga, alijsque plurimis, quos citat, & sequitur Ovidius Controversia 4. Puncto 3. num. 41. Gratia habitualis nos iustificans opponitur tantum ex natura rei cum peccato; quare non repugnaret in alia providentia, quod de potentia absoluta cum peccato conjungeretur. Prob. 1. Tridentinum sess. 6. cap. 7. dicens: *In ipsa iustificatione cum remissione peccatorum hoc simul infusa accipit homo per JESUM Christum, cui inscribitur fidem, spem, & charitatem: non minus distinguit tanquam beneficia distincta à gratia iustificante fidem, spem, & charitatem, quæ distinguit actualem remissionem peccati: atqui ex eo quod distinguit ea beneficia, gratia non assert essentialiter, sed solum ex natura rei talia dona fidei, spei, & charitatis; ergo neque assert essentialiter, sed solum ex natura rei donum actuallis remissionis peccati.* Confirm. 1. ex Concilio Moguntino citato num 15. ubi ea ipsa beneficia, & dona expressè contradistinguit, quod etiam approbat Viennense citatum num. 4. ergo &c. Confirm. 2. Gratia non minus est natura in ordine superno, quæ sit sanctitas remissiva peccati; atqui non est natura essentialiter radicans ea dona, sed tantum ex natura rei illa exigens; ad eum modum, quo natura exigit ex natura rei suas physicas proprietates; ergo neque est essentialiter actualis remissio peccati, sed tantum in actu primo, sive natura exigens illam remissionem, quando peccatum precederet in subiecto.

38. Probatur 2. Expulsio peccati juxta communem Theologorum proloquium est effectus secundarius gratiæ, cum gratia possit absque ea remissione reperiri, ut pater in Christo & Deipara, in quibus datur gratia, quin peccatum præcesserit, aut data fuerit talis remissio, & etiam pater in justo recipiente gratiam, in quo ea gratia non remittit peccatum: atqui forma potest esse in subiecto divinitus absque suo effectu secundario; ergo potest esse absque remissione peccati, proindeque non erit essentialiter, sed tantum ex natura rei incomponibilis

cum peccato, Confirm. 1. Effectus primarius formæ communicatae subiecto suo solum est informare tale subiectum: atqui, ut informe subiectum suum, satis est, quod uniat subiecto capaci denominationum, quas forma ex natura sua potest ei subiecto tribuere, quamvis eas denominationes de facto non tribuar, si subiectum inveniat impedimentum, ut pater in anima Christi, quam gratia habitualis non reddit Filiam Dei adoptivam ex eo, quod licet anima Christi sit capax, non tamen est expedita, sed impedita ad talem denominationem: etenim anima Christi vi unionis hypostaticæ non est natura Deo extranea, sed propria; ad rationem autem filij adoptivi requiritur, quod sit natura extranea in filium legimè assumpta; ergo effectus primarius gratie sanctificantis nobis, communicatae solum est nos informare, seu per unionem afficere quam subiecta capacia iustificationis, quoniam pater sit, ut effectum tribuat, si subiectum inveniat ad talem denominationem impedimentum, proindeque in eo casu reperiatur sine sanctificatione actuali, & sine actuali remissione peccati.

Confirmatur 2. & explicatur ulterius eadem ratio; perinde est, hominem esse justum, & esse bonum; qui enim est malus, non est bonus, & justus, utque habent Theologicum Dionyfio Cap. 4. de Divinitis Nominibus. *Domum ex integra causa, malum autem ex quicunque defectu;* exinde, qui habet unum peccatum mortale, non est justus, & bonus, neque dum perseverat in eo peccato, est subiectum expeditum, sed impeditum ad justi denominationem, quod etiam expressè docet Scriptura Iacobi 20. *Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium rei.* Ex quo sic formatur argumentum. Quamvis homo ex se sit subiectum capax denominationis justi, at, dum perseverat in peccato lethali, est subiectum ad justi denominationem impeditum, ad eum quippe modum, quo anima Christi, dum est unita hypostaticè Verbo Diuino, est impedita ad denominationem Filii Dei adoptivæ: sed ex eo, quod anima Christi sit subiectum impeditum ad denominationem Filii Dei adoptivi, quamvis gratia, quæ est filiationis adoptiva, uniat animæ Christi, non reddit illam Filiam Dei adoptivam; ergo, si gratia uniretur homini perseveranti in peccato, quamvis ex se sit forma iustificans, & remissiva peccati, non redderet hominem illum sanctum, neque remitteret illi peccatum, proindeque in tali homine gratia posset conjungi divinitus cum peccato; & certè, quando ex Conciliis, & rationibus adductis talia fundamenta habemus, standum portis est pro omnipotenti Dei, ut posset ex justis plurimis tulis, quos haber ea duo conjungere, quam pro sententia denegante Deo istam potentiam. Ex dictis

Fit 1. Denominationem, quam subiectam

à for-

à forma recipit, haberi non solum ex forma unita subiecto, quamvis capaci, sed à forma unita subiecto capaci, & expedito. Quare juxta duplex formarum genus inferendū est, à qua forma subiectum acciperet denominationem, si duæ simul formæ illi unirentur. Primum quidem formarum genus est illud, quod continet formas, quarum una impedit alterius denominationem; proindeque subiectum affectū una accipit denominationem ab illa, & non accipit denominationem ab altera, quanvis eidem subiecto divinitus uniat; ut patet in unione hypostatica, & gratia habituali. Unio quidem hypostatica prævaleret quoad vim denominandi filium proprium; ideoque gratia habitualis, quamvis si filiatio adoptiva, non potest denominare Christum Filium Dei adoptivum, cùm ratione unionis hypostaticæ non maneat subiectum expeditum ad talem denominationem, ut constat à num. 438.

Aliud est genus formarum oppositarum, quarum una non reddit subiectum impeditum, ne possit etiam accipere divinitus denominationem à forma opposita; sic sumnum gaudium, & summa tristitia fuerunt simul divinitus in anima Christi, eamque denominabant; gaudium quidem ex visione beatifica procedens, quam semper habuit anima Christi; sumnum etiam tristitia ex consideratione accerbæ mortis ut dicitur Math. cap. 26. *Tristis est anima mea usq; ad mortem;* unde Agato Papa, pluresque PP. ex illa tristitia inferunt, sive in Christo duas voluntates, quod sane argumentum nullum esset, si tristitia illa non fuisset in Christi voluntate, sed tantum existisset in parte sensitiva, de quo latè agit Exim. Doct. cum D. Thom. disp. 28. sect. 3. Quare sumnum gaudium non reddit subiectum inexpeditum, ne divinitus denominari possit tristis à summa tristitia, neque summa tristitia reddit inexpeditum subiectum, ne divinitus denominari possit gaudens à summo gaudio. Unde, cùm ex his, quæ noscimus, debeamus discurrere ad ea, quæ non noscimus, nulla nobis est regula generalis ad decernendum, an posita in eodem subiecto divinitus dupli forma opposita, denominetur ab utraque, vel solum ab altera, nisi cùm hac prævia distinctione, nimis, quod, si subiectum sit capax, & non reddatur à denominatione unius formæ inexpeditum ad denominationem alterius, poterit divinitus ab utraque simul denominari; secus autem, si altera earum prævaleat, reddatque subiectum inexpeditum ad alterius formæ denominationem, quæ maximè notanda sunt, ne vera rejiciantur ut falsa, aut falsa quandoque admittantur ut vera.

SECTIO II.

Solvuntur Opposita.

Objicies 1. contra primam conclusionem ex Scotistis. Illa forma, qua stante in R. P. Gormaz Theolog. Tom. I.

subiecto effectus non causatur, non est causa formalis ex natura rei, sed tantum ex lege divina; ideo namque albedo albificat physice ex natura rei, quia ipsa stante in subiecto aliquo, subiectum illud est necessario subiectū; atqui gratia stare potest in homine, quin sit justus, sanctus, filius Dei adoptivus, aut habens jus ad gloriam; ergo &c. Probat min. Deus existentibus omnibus creaturis tam creatis, quam creabilibus, tam naturalibus, quam supernaturalibus, est supremus Dominus vitæ, & mortis, & adoptivæ filiationis tam in re, quam in jure; ita, ut nulla creatura ex se valeat illud dare, nec habere seclusa divina voluntate neque ut *quo*, neque ut *quod*, nisi Deus velit actu, & expresse talem formam esse Ius; sicut Christus voluit talem materiam v. g. panem esse materiam Sacramenti Eucharistie, & non aliam; ergo &c. Confirmatur. Gratia sanctificat, & constituit hominem filium Dei adoptivum favore extrinseco concurrente; ergo non sanctificat ex natura rei, sed ex lege Dei.

Repf. dist. maj. qua stante in subiecto capaci, & expedito, conc. incapaci, aut impedito, neg. maj. & dist. min. neg. consequentiam. Ad probationem dist. ant. est Dominus quatenus ex jure, & dominio suo potest conferre, aut non conferre ea dona, conc. quatenus ab ipso fieri possit, ut ea dona, si conferrantur, non habeant essentiam, seu exigentiam suam, neg. ant. & conseq. Nam Deus non est Dominus chymæricus, sed verus; ac proinde potest producere, vel non producere formas pro libito suo: at non potest facere, quod essentia formæ sanctificativæ non sit sanctificativa; sicut non potest facere, quod ignis non habet exigentiam ad calorem, aut aqua ad frigiditatem: quare, si forma sit prævalens omnibus quibusque aliis oppositis, non poterit esse in subiecto capaci, quin denominacionem conferat. Sic natura humana nequit uniri hypostaticè verbo, quin maneat sancta; at, si forma opposita sit prævalens, reddatque subiectum inexpeditum, poterit non fuscipere denominationem ab altera forma contraria, ut diximus à num. 39. Ad confirmationem dist. ant. favore extrinseco, quem gratia non exigit, neg. quem physicè exigit, conc. ant. & neg. consequentiam. Sic ignis potest esse sine calore, & quin constituat concretum calidum, ut contigit in Fornace Babylonico: at, quando calorem habet, non est supra, sed juxta ipsius exigentiam. Eodem quoque modo; si Deus posuit gratiam in subiecto noller remittere peccatum, esset gratia sine actuali remissione peccati; at, quando datur remissio, non est supra, sed juxta exigentiam gratiae; ideoque ille est favor; at est favor, quem exigit gratia.

Objicies 2. contra secundam conclusionem. vel peccatum expellitur, quando est, vel quando non est? si primum; atqui, quando expelli-

M m m 2

434

tur

rur à gratia, est gratia; ergo est peccatum simul cum gratia. Si secundum, atqui peccatum postea per plures annos non est; ergo per plures annos expellitur, quod manifeste est falsum: Confirm. 1. Nequit peccatum expelli à gratia, quin dentur terminus à quo, & terminus ad quem necessarij ad mutationem, quæ sit ex peccatoro in justum: sed dari terminum à quo, & terminum ad quem, est dare gratiam simul & peccatum; ergo &c. Confirm. 2. Ideo expellitur gratia in instanti A, quia in instanti A committitur peccatum; ergo coëxistunt simul in instanti A gratia, & peccatum. Confirmatur 3. Homo peccans privatur à Deo gratia in peccatum; ergo prius est, quod introducatur peccatum, quam quod expellatur gratia, ac proinde in instanti introductionis peccati coëxistunt simul gratia, & peccatum in eodem instanti.

45. Resp. Peccatum expelli in primo solum instanti, in quo deficit, seu desinit esse; non verò in reliquis, in quibus non jam dicitur expelli, sed dicitur expulsum; unde probatio sublumpta nulla est. Quare etiam gratia introducitur in primo instanti, in quo incipit esse in subiecto; in alijs verò instantibus dicitur jam introducta; sic in Eucharistia deficit substantia panis in primo instanti, in quo advenit Corpus Christi, in alijs verò non expellitur, sed dicitur jam expulsa. Ad primam confirmationem dist. maj. sumpto ly datur per statum respectu utriusque termini, neg. sumpto per statum respectu termini ad quem, qui est, & per alienationem respectu termini à quo, qui non est, sed est præteritus, conc. maj. & dist. min. neg. conseq. Ad secundam confirmationem dist. ant. ideo expellitur formaliter, conc. effectivè, neg. ant. & conseq. ex dictis num. 36. Ad tertiam confirmationem dist. ant. in peccatum non exigit, nego; quam exigit per formalem incompossibilitatem ex natura sua cum gratia, conc. ant. & neg. conseq. quia exigere, quod alterum in eo instanti non sit, non est utrumque in eo instanti esse, ut ex terminis patet.

46. Objicies 3. contra tertiam conclusionem ex Tridentino citato num. 1. Gratia est unica formalis causa nostræ justificationis; atqui, si posset divinitus cum peccato conjungi, non quidé gratia, sed aggregatum ex gratia, & favore Dei extrinseco, esset unica formalis causa nostræ justificationis; ergo &c. Confirmatur 1. Si calor posset uniri subiecto capaci, quin denominaret calidum, non esset unica formalis causa calefaciendi; ergo, si gratia posset uniri subiecto capaci, quin denominaret justum, non esset unica formalis causa justificandi. Confirmatur 2. Ex eo, quod calor, & frigus possint divinitus uniri eidem subiecto capaci, inferatur, calorem esse unicam formalem causam concreti calidi, non verò concreti non frigidi, sed moralem effectivam tantum concreti non frigidi, quatenus constituendò concretum cali-

dum exigit ex natura sua, ut Deus cetera conservatione frigiditatis; ergo, si gratia justificans communicata subiecto capaci, non denominaret illud justum, sed solum exigeret ex natura sua, quod Deus cesseret à conservatione peccati, ut subiectum illud esset justum, gratia non esset unica formalis causa nostræ justificationis, sed tantum moralis effectiva. Confirmatur 3. ex Granado: pars formæ equi, etiam si conjuncta cum parte altera ejusdem formæ, non dicitur causa adæquata formalis equi; ergo, si justificatio includit duplum partem, videlicet infusionem gratiæ, & remissionem peccati, gratia insula non erit unica formalis causa justificationis, licet ex natura sua exigit remissionem peccati.

47. Resp. conc. maj. & neg. min. quia carentia peccati non est vis justificativa; ut patet in pura natura, in qua esset carentia peccati, & non esset vis justificativa; hæc autem vis solum convenit gratiæ; carentia autem peccati se habet ex parte expeditionis subiecti; sicut dispositiones in ligno, ut comburantur ab igne, aut in materia prima, ut informatur forma substantiali: unde, sicut vis combustivæ tota convenit igni, & non dispositionibus, & vis substantialiter completiva non convenit dispositionibus, sed solum formæ substantiali; ita vis formaliter justificativa solum convenit gratiæ, & non carentiæ peccati, proindeque non carentia peccati, sed sola gratia est unica formalis causa nostræ justificationis. Ad 1. confirmationem dist. ant. si posset uniri subiecto capaci, & expedito, conc. & impedito, nego ant. & in eodem sensu conseq. quia, ut constat ex num. 39. gratia haber contrarium prævalens, scilicet peccatum, quantumad dampnum subiecto denominationem justi: unde, si gratia, & peccatum informarent idem subiectum, peccatum denominaret illud malum, & gratia denominaret bonum, & justum. Unde, si frigus prævaleat eodem modo respectu caloris, casu, quo frigus, & calor unirentur eidem subiecto, istud denominaretur frigidum, & non calidum; si autem neutrum prævaleret, ut contingit in summo gaudio, & summa tristitia ex dictis num. 41. nulla esset paritatis ratio; sicut nulla proflus erit ex istis formis ad simultaneam denominationem filij proprij, & filij adoptivi Dei.

48. Ad secundam confirmationem neg. anteced. quod enim calor non sit unica formalis causa concreti non frigidi, non desinitur ex eo, quod possit, vel non possit conjungi cum frigiditate, sed quia calor non est formalis carentia frigiditatis, à qua subiectum formaliter denominatur non frigidum. Video in his non solum plures Philolophos, verum etiam plures Theologos maximæ, & ingenti aequivoce laborare, non distinguentes inter contradictionia formalia, & contradictionia aequivoce; unde docent, quod, si gratia metaphysicæ opponatur cum peccato, erit formale contra-

distorum peccati. At, quād absurdē id doceant, non solum lumen naturae, sed ipsa quoque summularum prima rudimenta facile ostendunt. Ratio est, quia contradictoria formalia non possunt simul esse, neque simul deficere, ut patet in pura natura: contradictoria quippe formalia non includunt duo extrema positiva, sed unum positivum, & alterum negativum, seu purum formaliter nihil, stantque praeceps in eo, quod res formaliter detur, & formaliter non detur; atque haec est ratio, quare nulla res possit habere duo contradictoria; nam, sicut una res non est duplex res; ita, unam rem formaliter deficere, non est duas res formaliter deficere, proindeque, sicut carentia formalis rei non potest componi cum re; ita ipsa res componi non potest cum carentia formalis sui; atque adeo neque possunt simul esse, neque simul deficere.

49. Quae ratio sanè non militat in contradictoriis arguitivis, quae quidem includunt duo extrema positiva; ideoque eadem res habere potest plura. contradictoria arguitiva; ratio est, quia, sicut plures res possunt connecti metaphysicē cum altera, v. g. decretum divinum producendi formam rationalem connectitur metaphysicē cum forma rationali; unio etiam ejusdem formae cum materia: actio productiva, actus fidei, quo credo, eam formam existere, & sic de alijs, quo in casu ex positione cuiusvis rei metaphysicē connexae cum anima rationali arguitur positio animae rationalis; ita pariter plures res possunt esse metaphysicē incomponibiles cum altera v. g. decretum Dei de non producenda anima rationali, actus fidei, quo Deo revelanti credo, talen animam non esse producendam, & sic de alijs, quo in casu ex positione cuiusvis ex istis incomponibilibus metaphysicē cum anima rationali, legitimè arguitur deficere animam rationalem, cumque ex pluribus possit id argui, exinde in hoc sensu sunt plura contradictoria arguitiva. Cæterum, quia Deus, licet decernat eam animam non producere, potest illi non revelare, potest deficere actus fidei incomponibilis cum anima rationali, deficiente simul anima rationali, ideoque duo contradictoria arguitiva possunt quād optimē simul deficere.

50. Jam ad rem nostram. Calor non solum ex natura Dei, sed etiam metaphysicē incomponibilis in eodem subiecto cum frigiditate non est formale non esse frigiditas, quandoquidem & calor, & frigiditas sunt duo extrema positiva, & possunt simul deficere; unde calor nequit esse unica formalis causa concreti non frigidi, sed tantum arguitiva; at forma sanctificans unita subiecto capaci, & expedito, est tota vis formalis justificandi, ac proinde est unica formalis causa nostræ justificationis. Ad tertiam confirmationem conc. ant. & neg. conseq. quia altera pars formæ equinæ est formalis virtus informativa, & substantialiter

completiva partialis materiae primæ equi, quam prima alia pars formæ non informabat; unde illa altera prima pars non est adæquata forma equi. At pura remissio peccati non est virtus sanctificativa, ut constat ex num. 47, sed tantum est expeditio subiecti, quam exigit forma justificativa ad denominandum subiectum suum justum: pura quippe remissio peccati fieri potest per condonationem extirpescam, ut infra constabit, atque in natura non elevata fieri posset à Deo absque sanctificatione; unde non est forma partialis sanctificativa.

Objicies 4. Patres ex Apostolo ad Ephesios 5. sæpè comparant gratiam vitæ, & luci, peccatum verò morti, & tenebris; atqui vita, & mors, lux, & tenebrae sunt essentialiter incomponibilia; ergo etiam gratia, & peccatum sunt essentialiter incomponibilia. Confirm. 1.

1. Joannis 3. dicitur: *Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ejus in eo manet, & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est*: sed hæc verba significant, non posse divinitus gratiam cum peccato conjungi; ergo &c. Confirm. 2. Deus necessariò amat amicabiliter hominem existentem in gratia, & odit inimicabiliter existentem in peccato: sed implicat, hominem amicabiliter amari, & inimicabiliter odiò haberi à Deo; ergo &c. Confirm. 3. Aliquis effectus primarius, sive quo adhuc de potentia absoluta forma justificans esse non potest communicata subiecto, assignari debet formæ justificanti, non minus, quād reliquis formis: sed nullius aliis est assignabilis, nisi effectus reddendi justum, & consequenter excludendi peccatum; ergo &c. Confirm. 4. Quando duo concreta essentialiter opponuntur, etiam opponuntur abstracta, quae sunt unica formalis illorum causæ; atqui justū, & injustū sunt duo concreta essentialiter opposita, quorum abstracta constitutiva unicè, & formaliter justi, & injusti, sunt gratia, & peccatum; ergo gratia, & peccatum sunt essentialiter opposita.

51. Resp. dist. maj. comparant in ordine ad omnia, neg. in ordine ad aliqua, conc. maj. & permissa min. quoad contradictionem formalis inter vitam, & mortem, neg. conseq. Etenim, cū tenebrarum nomine nihil aliud intelligamus, quād formale non esse lucis, seu lucem formaliter non esse, certè sunt contradictoria, & nequeunt simul esse, aut simul deficere, proindeque, cūm, antequam producatur lux, non esset lux, erant tenebrae, juxta illud Genesis 1. *Et tenebrae erant supra faciem abyssi*, id est, non erat lux, ut Augustinus exponit, at, antequam produceretur vita, non erat mors, ideoque deficiebat simul mors, & vita; unde non tam opponuntur mors, & vita, quād lux, & tenebrae; quare solum dicuntur opponi in subiecto jam capaci, & producto; & jam etiam pridem vivente, in quo non possunt simul esse, aut simul deficere. At, ut gratia,

Disputatio II. Secio II.

560

tia, & peccatum essent formaliter contradictoria respectu subjecti producti, & capacis, si-
ent vita, & mors, lux, & tenebrae, opus erat,
ut non possent in eo subjecto simul esse, aut
simul deficere; ut constat à num. 48. Cum
autem in pura natura possent in subjecto capa-
ci simul deficere gratia, & peccatum, in quo
simul deficere non poterant vita, & mors, lux,
& tenebrae, exinde manifestè apparet, gra-
tiam, & peccatum non esse formaliter contra-
dictoria eo modo, quo sunt formaliter con-
tradicitoria vita, & mors, lux, & tenebrae.

Quare comparatio Scripturæ, & Patrum, quæ,

qui comparatio est, non potest ferre conve-

nientiam in omnibus, sed in aliquibus ex di-

ctis num. 19. & sumi non potest in ordine ad

contradictionem formalem, sed in ordine ad

contradictionem aliquam arguitivam.

53.

Comparatio autem hæc in eo habet conve-
nientiam, quod, sicut homo non potest vive-
re, quin excludat mortem, nec lux potest il-
luminare, quin excludat tenebras; ita gratia
non potest justificare, quin homo Deo vivat,
& quin excludat maculam peccati: arque ista
est ratio, cur Scriptura, & Patres non faciant
hanc comparationem in gratia præcisè sumpta,
sed in gratia accepta in hac providentia,
sive in actu secundo justificandi; sic Paulus 1.
ad Corinth. 6. *Hæc quidem fuisisti, sed ablutus
estis, sed sanctificati estis, sed justificati estis.*
Proindeque loquuntur de gratia communicata
subjecto capaci, & expedito: & ad Ephef. 5.
*Eratis aliquando tenebrae, nunc autem lux in
Domino: ubi nomine lucis in Domino, non
significatur gratia præcisè sumpta, sed gratia
reddens hominem justum, cum homo justifi-
catus non sit gratia justificans, sed justus, ade-
oque non est illa lux, sed lux in Domino, si-
ve justus; ad eum quippe modum, quo homo
dealbatus non est albedo, sed est albus. Quare
dictum beneficium est, quod homo sit justus,
& beneficio dandi illi præcisè gratiam justi-
ficantem, ut ex Concilijs deduximus num. 51.
proindeque gratia fert essentialiter secum ju-
stificationem in actu secundo, neque est ut for-
male contradictorium opposita peccato, ne-
que ut contradictorium arguitivum, nisi in ordi-
ne ad arguendum incomponibilitatem cum
peccato ex natura rei, secus metaphysicæ.*

54. Ad primam confirmationem conc. maj. &
neg. min. quia ea Joannis verba non intelliguntur
de gratia præcisè sumpta, sed accepta
in hac providentia, in qua nunquam communi-
catur nisi subjecto capaci & expedito, arque
adeo nunquam est in homine, quin verè sit filius
Dei, quod satis innuit ipse textus per ea ver-
ba: *omnis qui natus est ex Deo ideoque ea ver-
ba non potest peccare exponuntur à Ripalda ita,*
ut sensus sit, non potest peccare ut filius Dei,
sed ut amittens sanctificationem, & renas-
ciam ex Deo. Alij verò cum Augustino ex-
plicant *Iy non potest*, id est, non debet, non
congruit filio Dei. Alij sic. Non potest, nisi æ-

grè, & difficulter peccare filius Dei. Quare
Adversarij velint, nolint, ea verba exponere te-
nentur, cùm certum sit, hominem peccare pos-
se, & gratiam amittere, & quidem nullà a-
prior est exppositio, quā nostra; quandoquidem
homo in sensu composito iustificationis
nullum potest committere lethale peccatum.
Ad secundam confirmationem dist. maj. homi-
nem existentem in gratia capacem, & expeditum
ad denominationem justi conc. inexpeditum,
neg. maj. & concessa min. neg. conseq.
Ad tertiam confirmationem conc. maj. & neg.
min. quia effectus primarius forme communi-
cate subjecto nullus aliis est, nisi informe
subjectum capax exigens illud denominare,
proindeque exigens, quod sit expeditum ad alios
formales effectus, ut diximus num. 38. Si
enim divinitus uniretur termino fvarum deno-
minationum incapaci, ut albedo Angelo, tunc
non diceretur informare illud juxta commu-
nem Philosophorum, & Theologorum locutionem,
cùm non exigeret communicare illi
suis effectus, sed præcisè diceretur uniti illi
ut puro extremo, non autem ut subjecto. Ad
quartam confirmationem dist. maj. opponuntur
abstracta, si essentialiter exigunt disposi-
tiones ad denominandum, conc. si exigunt tan-
tum ex natura rei, neg. maj. & dist. min. neg.
conseq. sic filius naturalis, & adoptivus sunt
concreta opposita, & tamen filatio adoptiva
cùm non exigat essentialiter dispositiones ad
denominandum subjectum suum filium ado-
ptivum, non opponuntur essentialiter cum filia-
tione naturali; ut pater in Christo Domino.
Ex dictis

Fit 1. Habitum virtutis charitatis upo-
in hac providentia comitante semper gratiam
justificantem, atque sine illa nunquam manen-
tem, non posse in hac providentia salva li-
bertate physicè influere ut principium per se
in actu sub gravi pro instanti determinato
præceprum, ut latè diximus à num. 292. de
actib. hum. Ratio est, quia principium per se
influens in actu, ne laetatur libertatem, debet
esse componibile cum utroque libertatis extre-
mo, ut constat à num. 234. & 461. de aux.
atqui habitus charitatis non potest in hac pro-
videntia componi cum actu præcepto, & cum
omissione graviter peccaminola. Quapropter
in eo casu suppleri debet influxus habitus ab
omnipotentia extrinsecè applicata, quod idem
est de aliis habitibus, qui in hac providentia
comitantur semper gratiam, de quibus dixi-
mus num. 59. de aux. Si autem Deus, ut
de potentia absoluta potest, veller conservare
habitum charitatis in sensu composito pecca-
to, tunc jam posset influere in actu illum
præceptum tanquam principium per se, quan-
doquidem esse componibile cum utroque li-
bertatis extremo.

Fit 2. Compositionem gratiæ cum pecca-
to lethali, casu, quo de potentia absoluta ha-
ret, non fore indecentem ex parte Dei. Ra-
tio est

tio est, quia, ut bene notavit Eximus Doctor. lib. 7. de grat. Cap. 20. Arriaga disp. 46. se-
ctione 4. subsect. 2. Oviedus, Aldrete, plu-
resque alij, Deus nequaquam exinde esset cau-
sa specialis conservativa peccati. Nam causa
specialis conservativa peccari est illa, quae pec-
catum commisit, aut contraxit, & non apposu-
it id, quod ad destructionem peccati actualē
destinatum est, uti est in hac providentia pro
peccato originali Baptismus, & pro peccato
commisso actus perfectae charitatis, aut con-
tritionis extra Sacramentum, vel saltem at-
tritionis cum Sacramento Baptismi in non Ba-
ptizato, & cum Sacramento pœnitentiae in Ba-
ptizato; ille vero, qui ex justo aliquo titulo
excusatur, ne destruat, aut remittat peccatum
ab altero commissum, quamvis, si nollet uti
iure suo, posse illud remittere, nequaquam est
causa illius peccati conservativa; dum enim
eo iure suo utitur, ejus actio se habet per ac-
cidentem respectu conservationis peccati commis-
si ab altero, ut diximus à num. 162. de actib.
human. proindeque non ab ipso, sed ab altero
moraliter conservatur. Sic Confessarius,
qui ex justo titulo excusatur ab audienda con-
fessione peccatoris, nequit dici causa moralis
conservativa eorum peccatorum, quae remit-
tere poterat. Unde multo magis Deus, qui ob
plures titulos gloriae suæ, justitiae, sui su-
premi dominii, oftensionis suæ omnipotentiae,

aliorumque infinitorum, non tenerur se acco-
modare exigentiae gratiae, proindeque non e-
rit causa conservativa peccati.

Quapropter non est idem, posse aliquid de-
struere, illudque non destruere ex titulo justo
ad non destruendum; & esse causam illius con-
servativam: hæc enim duo valde diversa esse,
evidens fit tum in physicis, tum in morali-
bus; in physicis quidem, licet Petrus succide-
re possit arborem, quam Paulus in agro suo
plantatam habet. Imò, licet Pontifex, Impera-
tor, aut Rex possit illam evellere, at, quia ex
titulo juris sui excusati sunt, certè dici non
possunt causa ejus arboris conservativa. Pa-
riter, licet Sacerdos, si revelaret homicidam,
causa esset, ut suspenderetur, at, quia ex jure
suo excusatur, ne illum prodat, aut testimo-
nium in judicio contra ipsum ferat, dici e-
xinde non potest, quod sit causa moralis con-
servativa homicidæ, & malefactoris; quare,
cum Deus ex altiori, nobiliorique jure excu-
fatus sit, ne annuat causarum secundarum e-
xigentia, multò minus dici posset causa mo-
ralis conservativa effectuum, quorum destru-
ctionem exigebant causæ secundæ. Unde, ut
aliquis sit causa moralis conservativa effectus,
satis est, quod possit, si velit illud destruere,
sed ulterius requiritur, quod nullum habeat
justum titulum, quo à tali destructione ex-
cusetur.

DISPUTATIO III.

DE DISPOSITIONIBUS AD JUSTIFICATIO- NEM PRÆVIIS.

58. Communissima Theologorum sententia est, C posse Deum de potentia ab soluta, sive per extrinsecam condonationem, sive per gratiam infusionem peccatum commissum remittere absque retractatione peccatoris, aut quavis alia prævia dispositione; sicut potest homo remittere offenditam contra ipsum commissam absque offenditatis retractatione, &c, sicut de facto in hac providentia peccatum originale remittitur parvulis per infusionem gratiae absque ulla prævia dispositione parvulorum; quin potius plures cum Exim. Doct. censem, non requiri ex natura rei dispositionem ullam prævia-
m, ut gratia infundatur, cum sit qualitas accidentalis, & quidem aliarum radix ex natura sua in ordine superno, proindeque non es-
set contra ipsius naturam, ut ipsa in anima
foret prima inter omnes qualitates supernas. Remissio autem peccati dicitur retractatio peccatoris æquivalenter, quandoquidem ad esse-
tum remiddi peccatum amplissimè præstat, quidquid actus retractationis à peccatore eliciti
tus præstare posset, ideoque non maneret peccatum voluntarium; nam, ut maneret volun-
tarium, requirebarur, quod fuerit volitum,
& non fuerit retractatum retractatione ulla ex

se efficaci, aut formalí, aut æquivalenti, quæ
est ratio, propter quam in parvulis Baptizatis
non manet jam voluntarium peccatum origi-
nale; sic voti dispensatio, aut relaxatio est æ-
quivalens retractatio subditæ; ideoque votum
à Superiori dispensatum, aut relaxatum non
manet jam subditio moraliter voluntarium;
atque in hoc sensu exponitur D. Thomas 3. p.
q. 86. art. 2. dicens: *Imperceptibile est, pecca-
tum remitti sine pena*, id est, formalí, aut
æquivalenti, nihilominus ex lege Dei plures di-
spositiones requiruntur ex parte intellectus,
& voluntatis ex parte peccatoris ad remissi-
onem peccati commissi in hac præsenti provi-
dentiæ, pro quarum explicatione sit

SECTIO I.

Quenam prærequirantur dispositiones
in hac providentia ad remissi-
onem peccati commissi?

59. Suppono 1. Certum esse, nullam requiri di-
spositionem in hac providentia in parvulis
ad remissionem peccati originalis. Ratio est,
quia